

NOTRANJEC

Izhaja vsako soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO
KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.
Inserati

se računajo za celo stran 36 K, za $\frac{3}{5}$ strani 25 K, za $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{5}$ strani 9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K, $\frac{1}{20}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Korupcija v klerikalnem deželnem odboru.

Kakor smo prorokovali, tako je prišlo. Samo tega nismo nikdar verjeli, da pride tako hitro.

Komaj so klerikalci zasedli deželni dvorec, so začeli tako korupcijsko gospodarstvo, ki mu ga doslej ni para.

Danes se hočemo baviti z uradniškim vprašanjem. Klerikalci so predvsem regulirali plače deželnim uradnikom na način, ki je presenetil. Privoščili so jim izredno visoke prejemke. Zdaj se vidi, zakaj so to storili. Radi tega, ker hočejo ves deželni odbor zasesti s svojimi kimovci, kateri imajo silno lačne želodce. Regulacijo so zdaj izpeljali, ker se boje, da bi potem bilo več odpora, ko bo deželni odbor že ves zaseden po njihovih ljudeh. Zdaj so se že začele velike osebne premembe.

Nastavili so z adružnega inštruktorja dr. P. Mož niti sam ne ve, kaj bo imel delati. Tudi deželni odborniki ne vejo, čemu je nastavljen. Opraviti nima nič. Zadruga ga lahko vržejo čez prag, ako pride k njim pogledat. Odgovorne so le sodiščem in revizijski oblasti. Revizijska oblast so razne zveze, med njimi klerikalna zadružna zveza v Ljubljani, za kojoj je dvomljiv kompliment, če se njeni reviziji in poročilom tako malo verjame, da je treba poročil deželnega komisarja. Le-ta pa ne bo mogel revidirati, kajti za revidiranje zadrug treba ne le sposobnosti za organizacijo klerikalnih telovadcev, temuč tudi precej knjigovodskega teoretskega in praktičnega znanja. Denar za adružnega inštruktorja je vržen skozi okno. Dežela je za par tisoč kron vsako leto oškodovana!

Klerikalci gredo še dalje. Slavnega pisatelja „izvirnih člankov“ in „doktorja“ mlekarstva L. so nastavili za živinorejskega nadzornika. No, slovenski živinozdravniki so klerikalcem že dobro povedali, da spada na to mesto edino živinozdravnik in ne šarlatan. L. je nastavljen, ker mora pri tem delati za klerikalno strankarsko gospodarsko organizacijo. Zato se jim je zdelo, da je bolje,

če je podrejen deželi, kot državi, kjer se morda vendar še najde kak pošten mož v ministerstvu, ki bi konec napravil tej zlorabi javnih denarjev.

Klerikalci gredo pa še dalje. Načelnik vedno pasivne „Mlekarske zveze“ je vsega spoštovanja vredna oseba stotnika v p. Kumpa. Ker zadruga, v kojih tvorijo večino naprednjaki, itak niso pri „Mlekarski zvezi“ in se jim tedaj ni bati deficitov, ki bodo še neprijetnejši postali, če prevzame tržaški „Trifolij“, bi se sicer ne pečali z osebo g. Kumpa. A sedaj, ko se iz njemu najbližnjih krogov čuje, da postane vpokojeni stotnik deželni mlekarški nadzornik, nam je prvič pritisnilo pero v roke, pisali pa bomo še mnogo, če se vest uresniči tudi uradno.

Deželni denar iz deželne blagajne! je geslo novega deželnega odbora. Zato so priskočili državi na pomoč in imenovali dosedanjega kustosa v dvorni knjižnici Mantuanija za ravnatelja deželnega muzeja s plačo 8000 kron. Mantuani se zanima za stare muzikalije in ima kot tak nekaj delokroga na Dunaju, kjer ga je plačevala država. Ljubljanski muzej ne rabi takega moža. Mesto da bi ustvarili novo eksistenco, so klerikalci posegli po polpenzionistu klerikalnega mišljenja, ki se je pridobikal klerikalnim prvakom. A pri tem so storili še nekaj drugega. Dosedanjega vodjo muzeja Šmida so zapodili iz službe! Šmidu Mantuani ni vreden čevlje odvezati, kar se tiče sposobnosti, da vodi deželni muzej! A Šmid ni pristaš klerikalne stranke. Ne meša se sicer v javnost, ne za napredno ne za socialistično stranko ni še ganil s prstom, a misli ta mož drugače kakor klerikalni mogotci. Že misel je neodpušten greh. Zato so ga Kristovi nasledniki vrgli z rodbino vred na cesto. Opomniti je, da mu niso mogli najmanjšega službenega prestopka očitati!

Taki ste, dr. Krekovi pristaši. In Vi, dr. Krek, ali se ne sramujete? Vse Vaše fraze o krščanstvu, strpnosti, pravičnosti, o korupciji so laž. Sedaj Vas vidimo v praksi takega kakor so drugi. Ta čin bo ležal kakor kletev nad Vami.

(Dalje prihodnjič.)

Politične vesti.

Občinske volitve v Ljubljani so se zvršile ta teden. Na celi črti so zmagali pristaši narodno-napredne stranke. Klerikalci se volitve niso udeležili, dasi so silno agitirali. Zadnji hip so se premislili boječ se sramotne blamaže. Socijalni demokrati so dobili v 3. razredu 250 glasov, torej 100 manj nego lani. Napredni glasovi so od lani zrastle za 300.

Pravda radi napisov se vrši te dni v Ljubljani. Kakor znano je bilo lani 21. septembra v Ljubljani živahno gibanje zato, da nemški trgovci odstranijo nemške napise. Nemškim preiskovalnim sodnikom in vsenemškemu državnemu pravdniku Neupergerju (ki je renegat) se je posrečilo, spraviti na zatožno klop celo vrsto slovenskih mladeničev. Predseduje slovenski Tarabocchia g. Vedernjak. Že sedaj je jasno po par dneh razprave, da so obtožbe izmišljene!

Pravda zoper brate Srbe v Zagrebu radi veleizdaje še ni končana. Vsak dan sta državni pravdnik Akurti in njegov oproda, predsednik sodišča Tarabocchia bolj osmešena.

Dopisi.

Iz Št. Petra na Krasu, dne 20. aprila 1909. Čebelarški shod 18. aprila t. l. je bil dobro obiskan. Udeležilo se je 42 čebelarjev. Gospod Anton Likozar je predaval o umnem in umetnem krmenju čebel in gosp. Anton Žnideršič je govoril o porabi starih in novih panjev. Govornika zamoreta biti popolnoma za-

dovoljna stem čebelarškim shodom, kajti njihova predavanja imela bodeta zanesljivo dobre uspehe. Čebelarji so se jako zanimali za najnovejše iznajdbe glede vzdrževanja čebel čez zimo in glede najnovejše sestave panjev. Kdor je čebelarje pri tem shodu opazoval pri predavanju imenovanih gospodov glede postopanja v čebelarstvu, prepričal se je, da se čebelarji jako zanimajo za napredek čebelarstva. Prepričani so čebelarji, da je čebelarstvo tudi dober vir, ki pospešuje blagostanje našega kmeta, zato je bi bilo želeto, da se tudi naši kmetje bolj poprimejo čebelarstva in naj bi se taki shodi zanaprej večkrat prirejali po Notranjskem tam, kjer bi bilo za čebelarstvo ugodno podnebje in za to primerni kraji.

Domače vesti.

Tržaška posojilnica in hranilnica razdeli 10.000 K v dobre namene in od teh 5000 K za slovensko trgovsko šolo v Trstu.

V Št. Vidu nad Vipavo, si je K. hotel prisvojiti vrečo koruze v vrednosti 10 K 20 v, ki mu jo je Franc Škapin iz Velkegapolja pripeljal v mlin, naj mu jo zmelje, kar pa mu je Škapin preprečil s pomočjo c. kr. okr. sodnije v Vipavi. Dne 17. malega travna t. l. je moral K. Škapinu priznati omenjeno koruzo kot last in prizadete stroške plačati.

Računske listke družbe sv. Cirila in Metoda imajo: Viki Dolenc, Vrhnika, podružnica Ipava, Josipina Mazi, Logatec, Milka Korenčan, Vrhnika, Jos. Kos, gost., Idrija.

Listek.

Nekaj cerkvene zgodovine.

(Dalje.)

III.

Čarovnice — ali „hudičeve zaveznice“ na grmadah.

Gosposka straši z beričem,
far pa s hudičem.

Star pregovor.

Sosed moj, le verjemi mi,
Čarodejka spremeni
Lahko se v vsakoršno žival,
Da povzroča bol in žal.
Pri živini ti škoduje
Lahko zdravje podkupuje
In prinaša sto nesreč,
Ne zaupaj ji nič več.

H. Heine.

Ako se potopimo v duhu za nekaj sto let nazaj v „srednji vek,“ na kojega tukaj obračam čitateljem pozornost, se nam predstavljajo žalostni prizori. Po hribih in lepših krajih stojijo utrjeni gradovi in graščine, v njih živijo prevzetni in oholi, brezsrčni, nemški graščaki, v njih obližju in drugod stojijo številne cerkve

in cerkvice, ki je opravljajo duhovniki, ki so v tesni zvezi z graščaki s kojimi skupno vladajo nad pobožnimi kmeti tlačani, ki stanujejo, naseljeno po vaseh ali tudi posamezno, v bornih svojih kočah, ki so večinoma lesene z majhnimi okenci. Njihovo življenje je tužno in borno; kadar zapove graščak morajo brezpogojno iti k njemu na tlako, grajski oskrbniki jih priganjajo k delu, ako je graščak ali njegov oskrbnik brezsrčen človek, kar je bilo največkrat, tedaj se postopa z ljudmi slabeje kakor z živino, z biči priganjajo ljudi k delu. Kadar živina obnemore, pa vprežejo kmete ter jih pretepajo po hrbitiščih. Gorje pa onemu, kdor bi se uprl tej nečloveški surovosti; ječe, mučilnice, smrt mučeniška ga čaka. V teh časih zgodilo se je večkrat, da je graščak na lovu mesto zverine zadel gonjača kmeta, in je vsled toga jezno zaklel: „kaj hudiča, saj je bil le kmet.“ Tako se je torej godilo takrat kmetu, da so ga cenili manj kakor zverino. Graščaki so imeli nad svojimi podložnimi skoro neomejeno oblast. Delali so z kmeti dosti slabše, kakor se dela danes z živino. „Pravica prve noči“ je obče znana. Graščak je imel pravico zbirati tudi lepše ženstvo izmed podložnih, in prvo noč po poroki neveste je imel pravico on do nje. Sploh se človeku kar gabijo razmere,

Računski listki so v letu 1908 rešili, sme se reči 200 slovenskih otrok!! Sredstvo, tako malenkostno na videz — uspehi pa veliki! Prosim, naj se ta vir naši družbi vsepovsod uvaža!!

Pevsko društvo „Postojna“ priredi s tamburaškega in dramatičnega kluba sodelovanjem v nedeljo dne 25. t. m. ob pol devetih zvečer v dvorani Narodnega hotela koncert s šaloigro v prid Sokolskemu domu. Na vsporedu so pevske točke: Večerna, Planinska roža in Bog i Hrvati; potem tamburaške: Venec hrvaških pesmi, Ankica polka. Nato sledi šaloigra v 1 1/2 dejanju: „Sam ne ve, kaj hoče“. Po koncertu prosta zabava in ples. Vstopnina 50 v. Opomnimo, da se koncert prične točno ob pol 9. uri. Glede na dobrodelni namen, je pričakovati obilne udeležbe. Javljamo še, da smejo pri koncertu nastopiti le tisti pevci, ki so bili pri zadnjih vajah navzoči. Prosim tudi vse p. n. pevce, da bodo za naprej hodili točno in redno k vajam, ker nam bo treba na majnikovem izletu v Orehek pokazati naš napredek.

Tamburaški in dramatični klub „Sovič“ v Postojni, se najtopleje zahvaljuje ravnateljstvu „Notranjske posojilnice“ v Postojni za podeljeno svoto 20 K. Pavl Jurca, t. č. predsednik. Avg. Kraigher, t. č. tajnik.

Skupni grob septembrskih žrtev je sedaj popolnoma prenovljen in lično obložen s skalicami. Izvršilo se je delo po naročilu g. D. Lundra.

Vipavsko vino v Ameriki. Kletarski nadzornik g. Gombač je odposlal en sod (čez 300 l) vipavskega burgunca iz kleti vzornega vipavskega vinorejca Alojzija Ferjančiča iz Slapa v New York z namenom, da se kranjski izseljenci prepričajo o dobroti sedanjega vipavskega vina. Poskus se je izvrstno obnesel, kajti

vino ni ugajalo samo tamošnjim domačinom, ampak tudi Amerikancem. Kmalu potem se je zahtevalo večjo pošiljatev Ferjančiča, vipavskega burgunca. Ker se je tudi ta pošiljatev dobro obnesla, se je izvršila še jedna večja pošiljatev. Amerikancem se je silno priljubilo vipavsko vino in ne morejo prehvaliti dobroto vipavskega vina. Prav odlična gospoda pije sedaj v New Yorku vipavsko vino. V znani newjorški vinarni P. K. kamor zahaja mnogo Slovencev, Hrvatov in Čehov se toči poleg vipavskega belega burgundca tudi dolenski cviček. Od kar se toči v tej gostilni vipavski burgundec je vedno vsa polna ljudi. Ker se je vipavsko vino toliko priljubilo Amerikancem, so v poslednjem času tudi nekateri drugi lastniki večjih hotelov si naročili vipavskega vina. Gospod Alojzij Ferjančič odpošlje v kratkem večjo pošiljatev svojega izvrstnega burgundca v Ameriko.

Vinska kupčija na Vipavskem je postala v poslednjem času jako živahna. Na Vipavsko je prišlo v drugi polovici aprila mnogo vinskih kupcev in krčmarjev, ki so pokupili mnogo vina. Iz Češkega, Moravskega in Šlezije, ker se je vipavsko vino jako priljubilo, dohaja vedno več naročil. Ker se je v pretečenem letu izredno veliko vina pridelalo na Vipavskem, so bili sprva vipavski vinorejci v strahu, da ne bode mogoče vsega vinarskega pridelka spraviti v denar, a sedaj je ta strah izginil, ker se je odprla pot vipavskemu vinu v dežele, kjer se dosedaj ni pilo vipavsko vino. Vzlasti se je priljubil vipavski burgundec pivcem na Dunaju, kamor se je v večjih množinah pričelo uže predlanskim izvažati vipavsko vino.

Občinske volitve se bodo vršile prihodnje na Planini pri Vipavi. Planinci, ako je vam na tem, da ne

ki so takrat vladale na svetu. Podložni so morali graščakom in duhovnikom dajati desetino in biro, in njim obdelovati polje. Graščaki in duhovniki pa so uživali vse neslade življenja.

Ljudje so bili takrat nevedni, podvrženi vsakovrstnim vražam in praznoverju. Tudi duhovniki so bili malo izobraženi in so verjeli v čarovništvo in njega moč, kojo dobiva od hudobnega duha. Zato so preganjali navidezne čaravnice na vse mogoče načine. Sploh je zgodovina srednjega veka, kakor v črno haljo ogrnjena vdova, ki toči svoje britke solze nad svojo trpečo deco, nad človeštvom, zatiranim po besnečih tiranih in fanatikih. Iz takratne splošne zgodovine zrcali se nam tudi zgodba naših pradedov; in najbolj se nam kaže iz povestice takratnih, tudi naše pokrajine nadvladajočih, rimsko-nemških cesarjev. Vse Julijsko-alpske dežele so se šele od leta 1520, ko je moral pobegniti patrijarh Ludovik Tek iz Ogleja, združile pod žezlom cesarja Karola V. Ta cesar je na državnem zboru v Regensburgu leta 1532. proglasil zaglavni krvosodni red, kakor ga je že škof Jurij Bamberški leta 1507 izdal. Po drugih virih je že cesar Maksimiljan leta 1514. izdal sovodnik, po katerem so se ravnali tudi v naših krajih pri krvavem sodstvu. S tem sodnim

opravilnikom so se že obstoječi grozovito kruti zakoni še grozovitejše poostri in popolnili, kajti dosedanjim mukam, da so n. pr. obsojence na kol nasadili, ščipali z železnimi kleščami, kuhali v vrelem olju ali ga pohodili, mu iztrgali jezek, iztaknili oči, odrli kožo itd. pridružilo se je sedaj še „votlooka pošast“ — natezalnice ali torture in tako je bilo celo pekleno strojstvo pripravljeno za delo, ko se je počelo koncem petnajstega stoletja preganjanje čarovnic. Tortura je iznajdba jutrovih dežel, odkoder je kot vestna spremljevalka rimskega prava našla pot v Evropo, kjer jo je vladujoča cerkev hlastno sprejela, kot izborno sredstvo proti „krivovercem.“ Sedaj ni imel obtoženec nobene prilike, da se očisti svoje krivde; vrgli so ga na natezalnico in „Bog ni bil več sodnik krivde ali nekrivde, marveč podlohinavsko režeči se rabeljski hlapec.“ V nobenem delu kulture ali nekulture ni bil človeški duh, pozabivši svoje dostojanstvo, tako iznajdljiv, nego v izumu orodja, s katerim so prisilili nesrečnika, da se je krivim spoznal. V podzemeljskih ječah, z rokami in nogami na kol priklenjeni, s težkimi uteži obloženi, od nesnage in golazni obkroženi, od surovih jetničarjev trpinčeni, pripravljali so se jetniki za „prostovoljno izpoved“ kateri je sledila neizogibna grmada.

boste plačevali tako visokih občinskih naklad, kakor pod sedanjim klerikalnim županstvom, udeležite se polnoštevilo volitev ter volite v občinski odbor napredne može, ki so vaši pravi prijatelji, a sedanjega župana in vse klerikalne odbornike pa pošljite v uže davno zasluženi pokoj!

Veselica bralnega društva „Hubelj“ na Ustju pri Vipavi dne 18. aprila se je sijajno obnesla. Udeležilo se je obilo odličnega občinstva iz vse Vipavske doline. Planinski župnik Hartmann je v cerkvi raz lece Planince odvrčal od te veselice, kar je pa imelo ravno nasprotni uspeh, kakor je želel ta duhovnik. Planinci so bili vsled župnikovih besed opozorjeni na veselico bralnega društva „Hubelj“ na Ustju in so se v prav velikem številu udeležili veselice. Ta bi bila lepa, da bi se ubogi kmečki trpin ne smel nikdar veseliti!

Slovenska posojilnica v Vipavi imela je v pretečenem letu 1,575.403 K prometa.

Krompir je letos posebno drag v Trstu, cena kilogramu je 20 do 24 vin.

Kmetska in delavska posojilnica v Spodnji Idriji, koja je pričela poslovati proti koncu pretečenega leta, ima uže letos že čez 60.000 K prometa. Pač lep promet za prvi pričetek, kar spričuje, da je vodstvo posojilnice v spretnih rokah in, da je ljudstvo zadobilo zaupanje v ta mladi denarni zavod. Vsi domačini podpirajte domačo posojilnico in ne nalagajte denarja v tuje posojilnice, ker tuje posojilnice ne bodo od svojega čistega nikdar nič dale za potrebe v Spodnji Idriji, a domača posojilnica pa bode edino domača občekoristna podjetja podpirala!

Mnogo dobrega vipavskega vina dobiti je po nizki ceni na Planini, Slapu, Podragi in na Gočah.

Prva vipavska vinorejska zadruga je letos uže prav mnogo vina odposlala na Češko, Moravsko in Zgornje Štajersko. Osobito so se bratom Čehom jako priljubila vipavska desertna vina.

Kmetsko-gospodarska zadruga na Velkem polju nad Vipavo je zadnji vinski pridelek vsem domačim kmetom spravila v denar. Sedaj vsak sprevidi, kako je bila potrebna ustanovitev te zadruge.

V Vrhpolju pri Vipavi so po prizadevanju župana Alojzija Lavrenčiča prejeli kmetovalci vsled vladne podpore po nižani ceni 161 q otrobov, 157 q koruze in 13 q sena. Vladna podpora je bila Vrhpoljem še le te dni naknadno dovoljena.

Podružnice sv. Cirila in Metoda, pozor! Vsaka podružnica skličiči, ako še tega ni storila, zanesljivo vsaj do konca maja svoj občni zbor, kateri bodi, kjer mogoče, združen s kakim poučnim govorom in z malo veselico družbi v korist. Družbine blagajniške knjige izkazujejo lepe dohodke nekaterih podružnic, tajništvo pa ne dobi izkaza odbora in članov. Prosimo!

Mladenič ponesrečil v Škocjanski jami. Pred par tedni je izginil iz Škocjana pri Divači 22 letni kmetski mladenič Gombač. Sedel je skupno z drugimi prijatelji do polnoči v neki škocjanski gostilni. Nakrat

je postal bled in naprosil prijatelja, naj gre za trenotek ž njim pred hišo. Prijatelj — ki je pa ravno karte igral, Gombaču ni ustregel, na kar je poslednji sam zapustil gostilno. In od tedaj ni bilo po njem ne duha ne sluha več. Domačini, posebno obupana mati so več dni živeli v groznem strahu, in brzojavili na vse strani, se li ne nahaja kje podoben mladenič. Obšla jih je strašna misel — posebno še, ker je nekdo onega usodnega večera videl Gombača sloneti ob zidu prepada, kot da bi mu bilo slabo — ni li morda padel v brezdno, ki je globoko kakih 50 metrov. In res so se dali mladeniči navezati na vrvi in se spustili v temno globočino. Na kameniti ojstrini so našli čevelj ponesrečenega, kot gotov znak, da je padel v jamo, a o njem samem ni bilo več sledu. Ravno tiste dni je bila Reka zelo velika, tako, da je segala in preplavila tudi ono mesto, kamor je bil padel nesrečnež in ga seveda odnesla s seboj v skrivnostne kraške votline! Šli so s čolnom daleč v globino, ali iskanje je bilo zaman. Sodi se, da je bilo prišlo Gombaču slabo, se naslonil na zid, kateri služi kot ograja prepada, izgubil ravnotežje in strmoglavil v temno globočino.

O ubitem Tometu iz Dravelj se še poroča: Tome je v četrtek delal do večera na travniku v Kosezah, potem pa se z nekim sosedom povrnil domov. Med potom sta krenila v gostilno in okrepčavši se, šla v Dravljje. Ko prideta do Tometove hiše, tega še ni imelo veselje iti domov, marveč sta šla dalje, kjer sta se kmalu razšla. Tome je šel potem še v neko drugo krčmo in šele od tam se je bil namenil domov. Ko sta šla iz Kosez, sta nekoga opazila, da jima je sledil, a spoznala ga nista. Ko je bil Tome sam, se mu zasledovalec približa ter ga tako udari s kolom po glavi, da je padel in obležal. — Krivca je oblast naglo dobila v pest. Poleg mrtvega Tometa je bila krtina, na kateri se je spoznala stopnja, in sicer je bilo razvideti, da je bil čevelj na podplatu zakrpan, ter da sta manjkala dva žeblja. Leto stopinjo so primerili s čevljem 18 letnega Tometovega vnuka, sina v Mednem omožene hčere Ivane, kateri je živel pri njem, in bi mu bil ta zapustil celo premoženje. Ker je čevelj s stopinjo docela sličen, ni bilo dvoma, da je vnuk prizadet pri hudodelstvu. Ker se je pa čulo tudi o Tometovi ženi zoper svojega moža več sumljivega, je orožništvo aretilo in sodišču izročilo ženo, kakor tudi vnuka. Kakor kroži javna govorica, je fant zato izvršil ta grozni čin, ker se je bal, da bi mu ded ne bil zapravlil preveč premoženja. Se bo li dejanje indentifikovalo z ubojem ali umorom, dožene nadaljna preiskava.

Narodno gospodarstvo.

Če je klet pregorka, začne krompir močno kaliti. Da se kaljenje prepreči, moramo odpreti okna, da pride hladen zrak vanjo.

Prasiči spomladi večkrat zbole radi uživanja krompirja, ki kali. Kali imajo v sebi nevaren strup,

zato jih je treba porezati predno dajemo prasičem tak krompir.

Visokodebelna drevesca sadimo v razdalji 8 do 10 metrov. Od meje naj bodo oddaljena vsaj 3 metre.

Saje kot gnojilo, učinkujejo izvrstno na razvoj rastlin, ker imajo mnogo dušika v sebi. Saje se natosijo krog rastlin, ter zemlja nalahko okoplje. Po gnojitvi je najbolje rastline poškopiti, ker so saje, ki pridejo na liste, škodljive za rastlino.

Krtine, ki so se poravnale, niso slabe za travnike, ker je v njih rahla prst, ki je pozimi prezebla. Ta prst je rodovitna. Krtov ne smemo preganjati, ker so koristni; hranijo se z bramorji in drugimi škodljivimi žuželkami, a ne s koreninami, kakor mislijo nevedneži.

Smrad, ki vzhaja iz greznic, vdušimo z zemljo, z gipsom ali ogljem, ki vsrkavajo smrdljive pline vase in ohranijo gnoj.

Za kmeta najbolj primerni konji so srednje postave, a čvrsti in močni. Prav veliki konji niso za kmetijo, ker potrebujejo preveč živeža in so po klancih in ozkih potih nerodni; prav majhni konji pa tudi niso primerni, ker težkih del zmagati ne morejo. Srednje velikosti so konji, ki merijo okoli 15 pesti in so za tako postavo životni in dosti močni.

Kako ohranimo mladini zdravje. Spanja naj ima mladina do 12. leta povprečno po 11 ur, pozneje pa vsaj po 8 ur na dan in je priporočati načelo: zgodaj v posteljo, zgodaj iz nje. Skrbno se je varovati čitanja o mraku, očem kvarljive so sploh vse knjige s predrobnim tiskom ali pa knjige, ki so tiskane na papir, ki se močno sveti. Kadar čitaš, ne slini pri preobračanju listov nikdar prstov, ker lahko s tem prenašaš bolezenske kali. Hrana za mladino bodi mešana, priporočati je mnogo mleka, v vsakem oziru naj se pa mladina popolnoma vzdržuje vseh vpijanljivih pijač. Ker človek diha z vsem telesom, torej tudi skozi luknice v koži, je treba glede na gojitev telesa skrbne snage. Zato naj se mladina pogosto koplje, poleti tudi na prostem. Za utrjevanje zdravja je velike važnosti plavanje, veslanje, drsanje pozimi, telovadba itd. Roke si je treba pogosto umiti, negovati je treba tudi zobe in usta in skrbno snažiti nohte. Poraba mila je znak kulturne višine.

Po svetu.

Koliko zlata in srebra se pridela v Evropi v enem letu? Evropa je sicer v primeri z drugimi deli sveta prav revna glede pridelovanja zlata in srebra. Največ srebra pridela Nemčija 177.183 kg, dalje Španija in Portugalska 124.557 kg, potem Avstrija 57.780 kg, Italija 23.754 kg, Francoska 9275 kg, Ruska 5676 kg, Angleška 5210 kg, Švedska 770 kg, in ostale države skupaj 8732 kg; zlata pa pridela največ Rusija 33.542 kg, potem Avstro-Ogrska 3698 kg, Nemčija 121 kg, Angleška 170 kg, Italija 66 kg, Švedska 55 kg, Špansko in Portugalsko 10 kg, ostale države 43 kg.

Zrakoplovna zveza med Frankfurtom in Diseldorfom. Pod predsedstvom dr. Krigerja se je te dni vršilo zborovanje pospeševalcev zrakoplovstva. Glavna točka seje je bil načrt, da se vstanovi zrakoplovna zveza med Frankfurtom in Diseldorfom. Cepelinov zrakoplov, ki je dozdej dosegel največji vspeh, se bo vpeljal prvi kot prometno sredstvo na tej progi.

Smrt v gorah. Največ nudi avstrijskim hribolazcem Tirolska, zato je turistika ondi najbolj razvita in ta sport se izvršuje v novejšem času tudi pozimi. Marsikdo, ki nastopi težavno pot pogumno in brez strahu, pa se ne vrne več v dolino. Žalostna je tozadevna statistika preteklega leta, ker izpričuje nad 100 mladih žrtev. Leta 1901 je umrlo v teh gorah 51 oseb. Število je naraščalo vsako leto in lani so bili 104 mrtveci. Treba je upoštevati, da se turistika jako razvija, da je vedno več turistov in, da so ti vedno drznejši. 57 ponesrečencev je bilo brez vodnika, 40 pa jih je storilo smrt pri vratolomnih poskusih priti po skalah vrh gore.

Nemška kultura. V minolem letu so Nemci pobili okna na 23 šolah, katere vzdržuje češka šolska družba v ponemčevalnih krajih.

Odpust rezervistov. Vojno ministrstvo je 12 t. m. odredilo, da se takoj prične z odpustom rezervistov v Bosni, Hercegovini in južni Dalmaciji. Dočim se je že pred nekaterimi dnevi odredil odpust rezervistov, ki so bili še pri svojih garnizijah zadržani, se bode sedaj pričelo tudi z odpustom v novih avstr. kronovinah, in sicer v prvi vrsti onih 3 letnikov, ki so morali l. 1908. po svojih dosluženih letih še ostati izjemoma v službi, nadalje nadomestnih rezervistov, katerih ostane le še toliko v Bosni, Hercegovini in južni Dalmaciji, da ostane tam armada na zvišanem mirovnem stanju, in slednjič vseh drugih rezervistov. Dalje služečim tretjeletnikom iz l. 1908. se orožne vaje, vsem ostalim za eno orožno vajo, vštejejo.

100letnica rojstva enega največjih ruskih pisateljev, Nikolaja Gogolja, je praznovala dne 2. t. m. Rusija in z njo ves kulturni svet.

Slovansko trgovsko zbornico namerava osnovati skupina ruskih trgovcev v Petrogradu; njen namen bi bilo pospeševanje trgovin in skrb za trgovske zveze med Rusijo in ostalimi Slovani. Zastopnike bi imela v vseh večjih slovanskih mestih.

Nemci proti Poljakom. Vsled novih odredb, se poslužujejo Nemci zvijač za nakup poljske zemlje. Poljskim kmetom dopovedujejo, da bodo zidali tovarne na posestvu, ki ga od njih kupijo, kjer bode imelo potem ljudstvo zaslužek. Seveda ti zemljo prodajo, o tovarni pa ni več govora. Tako hočejo izpodriniti Poljake.

Število otrok v posameznih razredih. Društvo akademično izobraženih učiteljev v Nemčiji je sklenilo sledečo resolucijo: Število otrok znašaj v višjih razredih 25, v srednjih 30, a v najnižjih 40 v enem razredu. Nobeden nadučitelj ne imej v svoji šoli več kakor 500 otrok.

Za kratek čas.

Umljivo. Žena: „Torej ob šestih zjutraj se pride domu!“ Mož: „Potolaži se vendar, stara, saj smo za dvakrat opravili to noč; predsednik našega društva, kateremu smo priredili včeraj odhodnico, je po polnoči izjavil, da ostane in zato smo njegov nastop potem praznovali do jutra.“

Moderno: Nevestica: „Oh, nič ne de, bova pa živela samo ob kruhu in vodi.“ Ženin: „Meni je tudi prav, a ti boš skrbela za kruh, jaz pa za vodo.“

Listnica uredništva.

G. Š. v V. Preveč osebno. Gospode dopisnike sploh prosimo, naj ne napadajo osebno, ker to ni obče zanimivo.

Poslano.*)

Odprto pismo Mateju Kiteju.

Na veliko nedeljo si prav na surov način napadel mene in mojega brata Filipa, predsednika »Narodnega bralnega društva«. Opraskal si ga, a družega si nisi upal, ker te je še o pravem času prijel za grlo. Ko ti jih je potem našteval javno vspricho vsega ljudstva, si molčal kot mutec. Drugi dan si se pa še hvalil s svojim junaštvom, z omiko in izobrazbo. Pred kratkim si poslal pod izmišljenim imenom dopis v nek slovenski list in s tem na najpodlejši način osramotil svoje pristaše. A čujte, takega učenega dopisa še uredništvo priobčilo ni, dasi je bil zdolaj, ne sicer tvoj, ampak tuj podpis, ker je uredništvo takoj spoznalo goljufigo. Junaštva ti ne primanjkuje, saj se pretepaš skoro vsako nedeljo. Posebno rad napadaš tujce, ki pridejo bodisi po opravih, bodisi na izlete na Planino. Zato je tudi ugleden mož v Trstu vprašal, ali imamo na Planini še kakega takega suroveža kakor si ti! Rekel si 12. t. m. pri Marcih, da naju ni tja, ako bi prišla, bi nesla razbite glave proč. Midva ti naravnost poveva, da se te ne bojiva, le pretepati se ne marava, zato ker si pretepotov in razgrajanj ne štejeva v čast, kakor si jih ti šteješ! Kar se pa obrekovanja tiče, te pametni ljudje ne poslušajo, smo te vsi siti do grla. Torej tudi užaljena ne moreva biti od take osebe! Spominjam te le še na dogodek, kot vojak napadel mladeniča.

Na Planini, dne 19. aprila 1909.

Anton Kobal.

Filip Kobal.

*) Uredništvo je odgovorno le, kolikor določa zakon.

Trpežni folc

navadno strešno opeko „Kavljar“ in zidno opeko izdeluje ter ima v zalogi

Karol Jelovšek

e. in kr. dvorni založnik opek na Vrhniki.

Popolnoma
dobro
ohranjen

bilard

z vso opravo se ceno proda.

Natančneje pove hotelir Vičič v Sežani.

Loterijske številke.

Dunaj, 17. aprila 77 19 15 22 52
Brno, 21. aprila 31 35 2 60 24

VABILO
na **OBČNI ZBOR**

Kmečke gospodarske zadruga v Postojni

registrovane zadruga z omejeno zavezo

ki se bo vršil

v nedeljo, dne 9. maja 1909, ob 11. uri dopoldne
v občinski pisarni.

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelnika.
2. Potrjenje računskega zaključka za leto 1908.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Raznoterosti.

Načelstvo.

V korist „Družbe sv. Cirila in
Metoda“

ČEŠKO PIVO

Češke delniške pivovarne v
Č. Budejovicah

Zalogi za Notranjsko:

Postojna Trnovo
na Kranjskem.

Učenca

z primerno šolsko izobrazbo sprejme v svojo specerijsko trgovino in glavno tobačno zalogo **Gabrijel Jelovšek na Vrhniki.**

Zastopnik

valjčnega mlina **Vinka Majdiča** iz Kranja
Slavoj Jenko ima zaloge za odjem na debelo
v Trnovem in Podgradu.

Trgovci: „Svoji k svojim.“

Slab želodec ne prebavi ničesar

ter povzročuje, da smo brez pravega teka, da boli
želodec, da nam je slabo, da boli glava. Prav gotovo
pomagajo proti temu

Kaiserjeve Metine Karamele.
Zdravniško preizkušene.

To sredstvo oživlja, pomaga prebaviti in krepi želodec.
Zavitek 20 in 40 h.

Dobivajo se v sledečih lekarnah: **J. Hus**, Vipava; **F. Bakarčič**, Postojna; **A. Bohinc** in **U. pl. Trnkóczy**, Ljubljana; **K. Andigajne**, Novo-
mesto; **D. Pirc**, Idrija.

Službe išče spreten

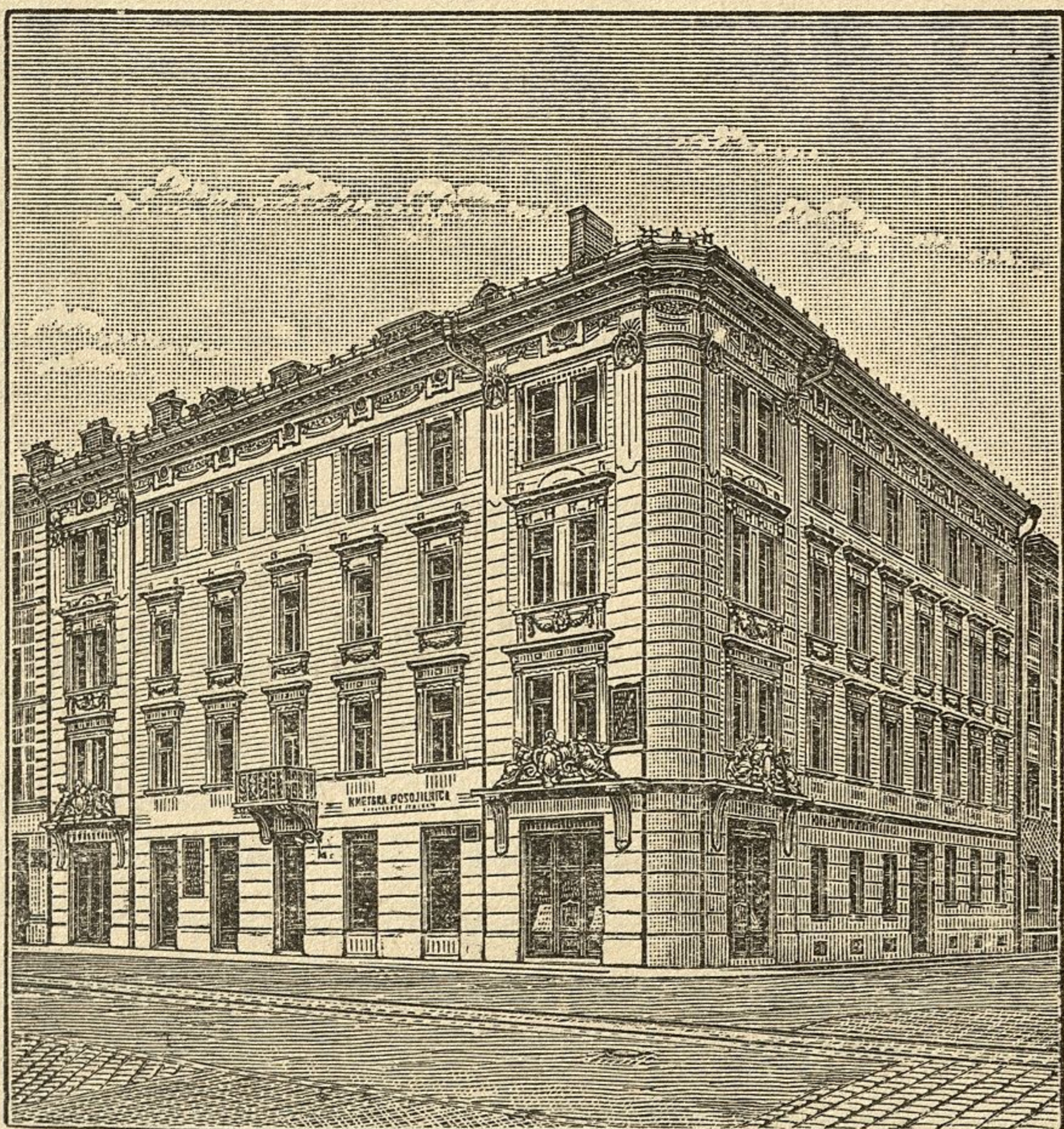
žagovodja,

ki je sposoben tudi v lesni trgovini in v knji-
govodstvu. — Kje pove upravništvo „Notranjca.“

Pozor! Kmetje! Pozor!

SVOJI K SVOJIM!

Popolnoma varno in najbolje naložite denar v

Kmečki posojilnici

— v LJUBLJANI —

(nasproti Figovca — v lastni hiši na Dunajski cesti).

Kmečka posojilnica v Ljubljani pod-
pira kmetovalce in je pravi kmečki
denarni zavod.

Vloge se obrestujejo po 4 1/2 %

V kmečki posojilnici je naloženo že
nad 15 milijonov kron.

Rezervni zaklad čez K 300.000.

Za varnost pa še neomejeno jamči nad 3000 članov.
Kmečka posojilnica je edin slovenski
denarni zavod, ki je vpeljal hišne
nabiralnike vlog.

Kmečka posojilnica sprejema hranilne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Kdor

hoče sebi in svojim otrokom odpraviti

kašelj
hripavost, nahod, oslovski kašelj, katar v grlu
naj kupi zdravniško priporočene

Kaiserjeve prsne karamele
s 3 smrekami.

--- 5500 notarsko priznanih izpričeval. ---
Zavitek 20 in 40 h. Škatlja 80 h.

Dobivajo se v sledečih lekarnah: **J. Hus**, Vipava; **F. Bakarčič**,
Postojna; **A. Bohinc** in **U. Trnkóczy**, Ljubljana; **K. Andigajne**,
Novomesto; **D. Pirc**, Idrija.

FRANC KRAIGHER

krojaški mojster v Ljubljani
Kongresni trg 5 (Zvezda).

Priporočam se za izdelovanje

oblek za gospode.

Domače in inozemsko blago imam vedno v zalogi.

Cene zmerne! Delo solidno!

Postrežba točna.

**Rodoljubi, podpirajmo le do-
mače trgovce in obrtnike!**

Svoji k svojim, kmetje!

Svoji k svojim, kmetje!

Nova slovenska trgovina!

Lenasi & Gerkmán, Ljubljana.

Priporoča za pomlad in poletje: Najnovejše kamgarne in druga sukna za moške obleke. =
 Novosti raznega volnenega blaga za ženske obleke in bluze. Najrazličnejših vrst batisti, sateni,
 kambriki. = Velika zaloga perilnega blaga, šifona, gradelna, blaga za rjuhe in platna vseh
 vrst. = Fine garniture, odeje, preproge in zavese. = Solidne cene in točna postrežba!

Svoji k svojim!

Svoji k svojim!

Svoji k svojim!

C. kr. priv. vzajemna zavarovalnica proti požarni škodi ≡ v Gradcu.

Naznanjamo, da je zavod ustanovil

oddelek za zavarovanje proti škodi po toči

ter pozivamo gospode kmetovalce, naj ponudbe za **zavarovanje poljskih pridelkov proti škodi po toči**, oziroma **proti požaru** podajo v vodstveni pisarni v Gradcu ali pa pri bližnjem društvenem zastopu, kjer se radovoljno pojasnuje o **zavarovanju proti škodi po toči in požaru** kakor tudi o **zavarovanju zrcalnega stekla.**

VODSTVO.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
 = dopoludne. =

☉ ☉ ☉

Obrestuje hranilne vloge po $4\frac{3}{4}\%$ od dne vloge do dne dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po $5\frac{1}{2}\%$ in amortizaciji najmanj $\frac{1}{2}\%$, na osobni kredit po 6% .

☉ ☉ ☉

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob **torkih**, posojila se izplačujejo le ob **petkih**.